

МАРТЕНИЦА

Мартеница е малко украшение, което е включено в „Представителния списък на ЮНЕСКО“ за нематериалното културно наследство на човечеството. Изработена е от бяла и червена прежда и обикновено е във формата на две кукли, момиче (Пенда) и момче (Пижо). Белият цвят е знак за красота и символизира чистота, невинност и радост. Червеното е цветът на жизнеността, здравето и любовта, победата, живота и смелостта, светлината на изгряващо или залязващо слънце.

Мартеници се носят от Деня на Баба Марта (1 март), докато човек за пръв път не види щъркел, лястовица или цъфнало дърво (или до края на март). Носенето на мартеници е българска традиция, свързана с посрещането на пролетта, която според българския фолклор започва през март. В края на март в България можете да видите много дървета, покрити с мартеници.

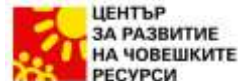
Мартениците също така могат да бъдат поставени под камък с идеята, че видът на създаването (обикновено насекомо), което се доближи най-много до тях на следващия ден, ще определи здравето на човека до края на годината. Ако създаването е ларва или червей, предстоящата година ще бъде изпълнена със здраве и успех. Ако съществото е паяк, тогава човекът е в беда и може да не се радва на късмет, здраве или личен успех.

Според традицията мартениците винаги се дават като подаръци. Те се дават на близки, приятели и на тези, с които човек се чувства близък. От първия ден на март една или повече се носят на дрехи, около китката или шията. Съвременните мартеници приемат по-голямо разнообразие от форми и често включват цветни мъниста и други елементи.

В българския фолклор Баба Марта е митична фигура, която носи със себе си края на студената зима и началото на пролетта. Смята се, че Баба Марта е ядосана стара жена, чиито настроения се сменят много бързо и това обяснява променливото време през март. Вярва се, че когато се усмихва, времето е слънчево и топло, но ако се разсърди, студът остава по-дълго. Носейки червените и бели цветове на мартеницата, нашите предшественици молели Баба Марта за милост. Те се надявали, че зимата ще премине по-бързо и ще донесе пролетта.

Българската история от началото на 20-ти век свързва първите мартеници с битката при Онгал от 7-ми век между българския хан Аспарух и византийците, което е довело до решителна българска победа. След битката българският хан изпратил орли с бели нишки, за да обяви победата в главния си лагер. Нишките се боядисали с кръв по време на полета, създавайки първата мартеница.

Според друга легенда тази традиция се свързва с основаването на българската държава през 681 г. сл. Хр. Първата мартеница е направена от Ахинора, съпругата на хан Аспарух (основател на България) през втората половина на VII век, когато Аспарух пресича Дунава и открива българските земи. Докато чакала съпруга си, Ахинора решила да му изпрати пожелание за добро здраве и просперитет. Тя завързала тъкана бяла и червена нишка към крака на лястовицата и изпратила птицата да предаде посланието за здраве и любов.

Трета легенда за мартеницата отново е свързана с хан Аспарух и с годината на създаването на българската държава (681). Според историята, когато прабългарите стигнали до Дунавската равнина, те били очаровани от мястото и решили да се заселят там. След провъзгласяването на новосъздадената държава ханът искал да принесе жертва на Бог Тангра. Традиционно жертвената клода се палела с клонче от сух копър, но българите не можели да намерят това растение на новата си територия.

Докато ханът се чудел какво да прави, на рамото му кацнал сокол. Клонче от сух копър бил вързан на крака на сокола с бяла нишка. Половината от нишката била боядисана с червена кръв. Копърът бил изпратен на хан Аспарух от неговата сестра Хуба, която остана в двореца на баща им Кубрат. Хуба имала сън, в който научила за проблемите на брат си. Със сокола си тя му изпратила сноп от копър, вързан с бяла вълнена нишка. По време на дългия полет обаче крилото на сокола било наранено и кръвта оцветила бялата нишка. Така хан Аспарух получил клончето от копър, вързано с бяло-червена нишка. Запалил огъня според традицията и привързал червено-бялата нишка за дрехата си за здраве. Оттогава на 1 март българите закичват себе си и другите с червена и бяла нишка по същата причина – за здраве и късмет.